

Förteckning och beskrifning
öfver Jorntämnungarna i
Pennar socken.

Uttelöinut Mars 1927
Kölibeskrifningens förskottskontroll
nyutänadla Stjendilla Allan Lindroos.

2.

Förteckning och beskrivning av föreläsningarna i Penang socken.

Med understöd av Centralstyrelsen för Hembbyggforskingen i Finland företogs under sommaren 1927 en resa till Penang socken i avsikt att förteckna och kartlägga föreläsningarna därstädes. Den topografiska undersökningen tog i Aurorepunkt växel efter 3 veckor från midlet av juni till början av juli.

Slutordviktan fästes vid de fasta föreläsningarna och på grund av att prof. Appelgren-Kivels sockenår 1886 förtecknat och noggrant angivit

3.

dessa läge ställo sig upp-
giften härvidlag redaktör
klätt och bestod förut
i att iakttaga i vilken
man kunnat och för-
bargarna blivit förståda.
Till uppgiften störde även
att i den man möjligt
var bestämma de den
nationglummet i sådana
förhistoriska förhållanden
pyndor vidhet arbete
i de flesta fall visade
sig vara fullständigt berou-
de dels på bristfälliga
preliminära uppgifter
dels på att orterna icke
kunde criura sig förhåll-
den och deras pyndor.
På detta sätt berhars känn-
domen om topografien to-
pografi tills nästan intet
blev övrigt. I de mestaka

4.
Fall då befolkningen kunde
de gräva sig djupa för-
man voro dessa redan
insända till National-
museet eller också ha-
de de förkommit, varför
retan med ett undan-
tag var i materiellt
händerippligt avseende var
resultatlos. Under min
vistelse i socknen insän-
des föremål tillvaratagna
på Allhola luttis under-
sökta stenåldersboplatz
av husbonden på gården.
Se förtecknade for-
lämningar behållas
i följande ordning: Fasta
forlämningar vilka be-
trövas i prehistorisk följd
sålunda först stenålders-
boplatser sedan brons-
åldersminnel och slut-

ligen järnåldersminnen
 såsom Fomborgar even-
 tuella boplatser och även
 domarringar vilkas före-
 komst dock är osäker.
 I någon mån verökas ännu
 historiska minnen. Slut-
 ligen ägnas en blick åt
 de löstlyda vilkas topogra-
 fiska läge är känt och vil-
 ka eventuellt kunna tyda
 på förekomsten av boplat-
 ser.

1. Stenåldersboplatser.

3 stenåldersboplatser
 ha upptäckts i Peknar
 socken de ligga i Oinila
Alhola och Koffola. Några
 närmare undersökning-
 ar företogs och ett eller
 ritades någon karta över
 dessa områden, på grund

av att grävningar härstä-
des i socknen (1928) skola
utföras av maj. A. Euro-
pæus. Fugäldde hittills
gjorda fynd ävensom
Höplatsgravas läge och karak-
ter hänvisar jag till
prof. A. U. Tullgrens resebe-
rättelse från socknen
1926 förordad i National-
museets topografiska ar-
kiv.

2. Kummel.

Se i socknen talrikaste
fasta förnämningarna
läro liksom överallt i våra
küsttrakter kummel bross-
åldersgravarna "slideukiu-
kaat" som de benämnas
på ort och ställe. Jag behand-
lar först de väster om
Pernar & betagna kummel.

Geo.

Rakt söder om Saguvägen ungefär en halv kilometer från det ställe där denna väg förklar sig med Nylands lundsväg (karta I) finnes ett stenrummet beläget på ett högt berg (icke uppteget i prof. A-KS reseberättelse). Rummet är litet men rätt väl bibehållet om man undantar den obligatoriska groven i mitten. Sjt är nästan cirkelrunt; dimensionerna äro ca. 95 m. i öst-västlig riktning och 85-90 m. i nord-sydlig riktning. Höjden varierar mellan 30 och 40 m. (A karta I n: 1).

Mitt emot nämnda rummet^{2.} norr om Saguvägen finnes ett annat alpeles förstöt

(^{8.} är omöjligt att avgöra huru
kumulat ursprungligen sett
ut, nu är det sålänge ste-
narna äro kringstridda och
man vet icke var gränser-
na egentligen gå. På grund
därav äro de dimensioner som
nedan annedelas endast appro-
ximativa. I riktning NNW-SSO
var storleken ca. 135 m. Bredd-
den (WSW-ONO) varierade
mellan 7 och 9 m. Höjden var
på grund av förtorchen ytterst
obetydlig endast några dm.
(A. Hartz I, n: 2).

Tanis.

Mellan 1 och 1/2 km. WSW
från Tanis by ligga 3 kommunal
prof. Spolegen-Plivalos rester,
sid. 2. Den södra delen
är en skog tillhörande Pi-

9.
tals gård. De befinner sig på
höga parallellt gående bergs-
ryggar, vilka äro åtskilda
af en mycket djup och brant
klyfta. Från den västra bergs-
ryggen har man utsikt över
stora landsvägen och flera
de byar vilka ligga på grän-
sen mellan Penuar och Pekkis.
Södernt blickar man över
Skalkilakti och Viksberg ända
till Penuaröiken. Två av klu-
morna äro belägna på den väs-
tra, det tredje på den östra
bergsryggen. Det nordligare 4.
af de två på samma berg
befintliga kullarna äro totalt
rampoberat stenarna ligga
brantströdda på berget utan
att man kan avse va
det egentligen börjar och var
det slutar. I detta avseende
och även annars vad förmer

10.
beträffar liknar detta det
tidigare beskrivna ca. 200
m. norr om Sagervägen be-
finnliga kumlet. - Formen
är oregelbundet oval den
största längden i riktning
SO-NW är 110 m. Den största
bredden mittöver kumlet
i riktning SW-NO är ca. 65
m. (A karta II, n: 4).

3.
Det andra kumlet ligger
ungefär 35 m. söder om det
ovan beskrivna. I likhet
med detta är även det syd-
ligare kumlet förstört. Formen
är regelbundet oval. Läng-
den i riktning ^{SSO}WSW-^{SWW}ONO i
det närmaste 10 m. Bredden
mittöver kumlet i riktning
WSW-ONO ca. 550 m. Vardera
kumlet är mycket lågt
endast några få dm. högt.
(A karta II, n: 3).

11.

Som nämnt ligger på den 5.
östra bergryggen ett tredje
kumme. Något egentligt
sådant fanns vitterligen
icke mera kvar men man
kunde dock se att här nå-
gon gång hade existerat ett kum-
me. Nu finnes ett fatal ste-
nar kvar men nedanför
kummet ligger alldeles på vid
bergsbranten finnes ned-
releade stenar vilka tro-
ligen härstammade från
kummet (A. Karta II, nr 8).

Halakilähti

6?

Prof. Appelgren - Kivato
nämner i sin reseberättelse
(sid. +) ett kumme som
skulle befinna sig nord väst
om Halakilähti gård. Vid
förfrågan därtillades visade
det sig att gårdens folk hade
kunnat om förekomsten

av ett dylikt kunnul. ^{12.} Sj
heller lyckades det mig trots
mina efter enlyt egen mening
grundliga strövtåg i skogarna
na väster och nordväst om
Halkilampi att finna
kunnul. Då jag emellan-
tid icke kunde betvivla
riktigheten av prof. Appel-
gren & Kivikos uppgift ut-
sätte jag å kartan på en
plats som enligt minne för-
menande är den enda möj-
liga beteckning för det
övertulka kunnul (n:o 6. å öve-
siktskartan). Denna beteck-
ning bör i varje fall tagas
med reservation.

Pothela, Viksberg.

Norr om Sagavägen i kuu.
öster om kunnul n:o 2, be-

13.
Finner sig ett stenkummel
(A karta J n:7) på ett högt
berg beläget i medelbart
väster om Parkala folk-
skola (prof. Appelgren - Kivalos
reseber. sid. 7) Utsikten
är mycket vidsträckt bland
annat ser man Åbo dom-
kyrkostorn. Enligt prof. Appel-
gren - Kivalos justerade borts-
borna sina klocker från
detta berg efter domkyrko-
klockan. Stenkummet som
är beläget här är delvis
förestört i det att den ^{östra} västra
delen är nedrullad ut för
bergsbranten. Längden i rikt-
ning O-N-S är ca. 12 m.
eller kanske näst därutöver.
bredden i riktning O-N 10 5 m.
om man medräknar den
förestörda delen. Från kum-
lets sydöstra kant till

bergsbranten som stupar ^{14.} vänt
är avståndet 4 meter. No-
dlängför där branten över-
går i jämnare mark ligger
en myckenhet stenar.
(A karta I, no 7).

Perimäki.

På en hög bergsrygg 400-500
meter SSO om Hakklanti
gard och ungefär samma
väglängd NNW om Perimäki
ligger 3 kummel (å karta III, 8,
9 och 10).

Det sydligaste är litet 8.
och förstört. Stenarna saknas
efter vadhjuten i mitten och
i sydväst ha de delvis rullats
ned för bergsbranten. Forun
är nästan fullkornad dimen-
sionerna i riktning S-N och
W-O, 9 x 10 m. Höjden är

obetydlig endast några Sen.
 (Prof. A.-H:s reseberätt. ^(i de nyttaste) sid.)

Det andra kummet (ä 9.
 kartan III n: 9) ligger högre
 upp på berget 30 till 40 m. nord-
 nordost om n: 8. Detta kum-
 mel det s. k. "Pönninän väre"
 avviker till sin struktur be-
 tydligt från vanliga kummel
 i det att väggarna kumma iakt-
 tagas vilka äro omsorgs-
 fullt radade av flata ste-
 nar. Muren var förstörd i
 söder och norr men annars
 var den väl bibehållen
 särskilt i väster och syd-
 väst där den uppnådde
 en höjd av icke mer än 1 me-
 ter. Kummet undersöktes
 noggrant sommaren 1926
 av prof. A. M. Falgren som
 har kartlagt och detal-
 jerat beskrivit detta for-

16.
minne (berättelsen förvaras
i Nationalmuseets top. arkiv).
Prof. Tälgren nämmer att
fornlämningarna nästade
härstammar från historisk
tid, att den varit grunden
för en världskas, ett lant-
måteritoru eller något dyl..

10.
Det tredje kumlet (prof.
Appelgren - Kivikos research, sid. 7)
ligger ca. 300 m. nordost om de
båda ovan beskrivna forn-
lämningarna, på det ställe
där bergryggen stupar mot
Puumäki gårds äkrar (i kar-
tan III n: 10). Kumlet är för-
stöt men dock av förvarlig
storlek. Fornen är nästan
rektangelar längden i
riktning SW-NO är något
över 13 m. bredden varierar
men är i alla rummet ca.
8 m. Höjden ~~ss~~ är ca. 90 cm.

17.
En del av stenarna i kum-
let ha nedrullats för ver-
got, varför kumlet har
ett rannpoverat utseende.

Hiidenala.

97.
På Hiidenala gårdsmark
(i prof. A. K. S. rebeber. Helsingfors-
mi sid. 7-8) norr om karak-
tärbyggnaden omedelbart
sydväst om 'Pönnimäki
gård finns ett stenkummet
i norra delen av en hög
bergrygg (i kartan III n. 41).
Kumlet är litet och lågt
värtan cirka runt. Dimension-
erna äro i SW-NO-rikt-
ning ca. 8,5 m. i riktning
NW-SE 8,5-9 m. Höjden är
några dm.

Lovi.

Söder om Tavris och norr om Peimäki ligger på en bergslutning Lovi by. Väster om denna uppe på berget (å kartan 11:12) är ett stenbunnat beläget. (Prof. A. K:s reseber. sid. 7-8). Stallet är mycket lågt och alldeles förkort. Fullkomligt överväldat av tall gran och en. Här och där kunde dock iakttagas spår av en kantener. Såvida denna rike är ett verk av gärdens barn. Stenbunnaden i sin helhet en utdraget oval form. Längden i riktning S-N var ca. 10 m. Bredder varierade mellan 4 och 5 m.

Nakolinna.

79.

73.

Väster om det berg på
vilket Jorborgens Pilnes
(se nedan) upptäcker en stör-
re stenhöj. Enligt Björck (se
prof. A. H. S. revider, sid. 9-10)
kallas denna av befolk-
ningen "Hittentarna". Det
förefaller mig dock som om
denna stensamling icke
vare en kunnig icke
lig mening, utan skerare
en naturligt stenhöj eller
kanske en nedrullad del
av Nakolinna Jorborg. Den-
na hade nämligen på
uppsida flera blickor på den
västra sidan (i översikt-
kartan n: 13).

Siiilä.

I norda delen av Peman

14.

20.

socken nordväst om Siilitä
gård, finnes på ett högt berg
"Myllymäki" nära Pääras,
"å ett kunnig (å kartan IV
n: 14), vilket till stora de-
lar är förstört. Enl. prof. Appel-
gren-Blvalo (resberätt, sid. 10-
11) ha stenarna använts till
bygge. Kunnig förefaller att
ha varit mycket stort utan-
för själva kunnigens sten-
anhopningen förmärkas näm-
ligen här och där rester
av en kunnig. Kunnig
är nu mycket kringspri-
och till formen osjukt bundet.
Längden i riktning S-N är
ca. 14 m. bredden ca. 8 m.
I kunnigets sydvästra hörn
(se specialkartan å kart. IV)
riktas återstoden av kunnig-
muren och ca. 3 m. söder
om kunnig finnes en när-

mare 7 m. längsteuradning
 som utbreder sig i öst-väst-
 lig riktning. Huruvida
 denna stenanhängning har
 varit kunnets kantunn
 eller endast en av traktens
 barn förfärdiga befästnings-
 mur därmed kan jag icke
 uttala mig. Det föreföll
 dock som om det senare
 vore mer överensstämmande
 med verkligheten.

Holouori, Kyllylä.

15.
(1585)

I den sydöstra delen av
 Penar socken 400-500 m. nord-
 öst om Meriänttila gård
 på ett högt berg "Holouori"
 ovanför den här Viks berg
 kunnande landsvägen
 på det ställe där denna
 förgrevar sig till Meriäntti-

Kojon
maalla

la och Kyllylä (se karta I)
 en stenbunkmal (prof. A. K.'s re-
 berätt. sid. 1) detta är stort men
 delvis förstört med en djup
 grop i mitten. Kullen är
 på alla sidor omgivet av tät
 tall-gran- och lurissnår som
 en skyddsmur för skattskåpet.
 Egendamtigt nog var kullen
 icke markerad och i all-
 mänhet för för det som
 om en undersökning skulle
 ha agt rum trots att en
 sadan mig veterligen icke
 har försigått. - Dimension-
 erna voro följande: läng-
 den i riktning N-S ca. 150 m.
 bredden i det närmaste
 13 m. Höjden kunde jag
 icke beräkna klart men
 enligt prof. Appelgren - Kivalo
 belöper den sig till 18 meter.
 (A karta I, n: 15).

Valkosouvi, Kyllylä.

23.

16.
(1586)

Något över 1 km. väster om
Kyllylä gård och ungefär
sammanväglängd sydväst
om Merianttila ligger ett
berg "Valkosouvi" (se kart. V 16),
vid vilket höjer sig över de
åkrar som utskeda sig mellan
Penuarviken i öster och den
skog i vilket detta berg lig-
ger i väster. På detta berg
befinner sig ett kummel.
Det är litet och har den
obligatoriska gropen i mitten
dimensionerna 100 i riktning
N-S och W-O ca. 8 cm. och 8 cm.
(Prof. A. K.'s reseberätt., sid. 1-2).

Appelgrön
Jäskelolan
tillan
moalla.

Merianttila.

ca. 150 m. sydväst om Meri-17.
anttila gård ligger på en

iten, kulle i åkeru ett
 stenrummel. Till sin stenk-
 tur påminde stenanhoppen.
 gen om ett vanligt kulla-
 mel. Det kan knappast vara
 ett bronsåldersrummel på
 grund av den låga tiden
 över havet men måhän-
 da är det en järnålders-
 grav eller kanske ett van-
 ligt obliingsrör. - Rumlet är
 endast några dm. högt till
 formen oöatt-cirkelrunt.
 dimensionerna äro ca $2\frac{1}{2} \times 10$ m.

Enligt husbonden på Meri-
 antula yard fanns några
 kyr. västvärt härifrån
 i Piikkis socken ett rum-
 mel vilket dock icke be-
 söktes.

De ovan behandlade
 rumlen äro samtliga be-
 lägna väster om Penuar

å. Se äro som av berättelsen framgår 17 till antalet närra ad dem dock osäkra.

Följande kummel äro belägna öster om Penuar å:

Fuila.

(1584)

18.

Norr om Fuila gård (å översiktskartan n:18) finnes i den s. k. Pantametsä-skogen ett stenkummel beläget på ett berg ca 1 1/2 km. från gården. Kummlet är ytterst obetydligt och förbort (prof. A. K. S. reseberätt. sid. 1-2). Det är avlångt längden i riktning SW-NO ca. 6 m. bredden ungefär 4 m. Kummlet undersöktes sommaren 1885 av prof. Appelgren-Kivalo därvid tillades ingenting annat än kol.

Appelgren
Metsolan
lästerin
materia.

Alhainen.

26.

(1584)

19.

Väster om Alhais by höjer sig en kulle "Nuanunki" på alla håll omgivnen av åkrar (kart. VI). På höjden som ligger en dryg halv kilometer öster om Pe-mar å finnes ett stort sten-kummel. Säten ligger på skuttningen av en bergsknall som höjer sig över kullen i öst. Fjällen är ovala. Dimensionerna som närmst försvarliga längden i riktning W-O 17 à 18 meter bredden ca. 95 m. Kantstenarna voro kringströdda men annars var kumlet nägot så när väl bevarat (Prof. B. K:s revider. rick-3) A kartan VI, n: 19.

Appelgren:
Mellösa
H. Kuu-
lvaas

Ylhäinen.

20 1588.

I det närmaste 1 km.

Ylhäisten
tila

söder om det ställe där
 den från Vita by komman-
 de landsvägen förernas med
 sagn-vägen ligger öster om
 Ylämäis gård öfverför lands-
 vägen öfver högt berg varpå
 ett kunnigt är beläget.
 Seena är vackert med all-
 deles hela kanten och en i
 det i det närmaste cirkel-
 reud form med 11,5 m:s Ra-
 dia. Dock har icke heller det-
 ta kunnigt reudgåen här
 och där hade nämligen
 gräots gropar (prot. A. H. S. rese-
 ber. sid 4). A kartan VI n: 20.
 Prof. Appelgren-Hivalo näm-
 ner att på ett berg vid namn
 Lavomäki skulle finnas ett
 stenkunnigt vidpass 2 km.
 öster om Meldola. Något så-
 dant kunde jag tyvärr icke
 hitta, ej heller hade man

?

28.

varken på Neldola, Ylläis
eller Fuila gårdar. Hämme-
den om detta kunnat.
På Fuila visste man där-
emot berättat att på Sagu-
sidan invid Peunas sockens
gränis skulle Finnas ett
stort kunnat.

Luspåå.

I den sydöstra delen
av den skog som utbreder
sig nästan utan avbrott
hän när vägsbanan i nor-
die sockensgränsen i söder
hän Peunas sidan i väst-
ter till Maljamäkidalen
i öster Finnes en hög och
långsträckt beresrygg. På
den är 3 kunnat be-
lägna ommedelbart ovanför
Peltola gård (kart VIII).

Det sydligaste av dem (kartor ²⁹ 21
n: 21) var lågt och beväxt
med mossor samt bar spår
av en lekmanundersökning.
I sin form var det avlångt
och utbreddt sig i berysked-
jens riktning, således från
S-N. Längden var 8,25 m.
bredden S 75 i 4 m. (Prof.
A:K:s rechner. sid. 21-22)

ca. 6 m. norr om det ovan-22.
beskrivna låg ett annat be-
tydligt större kunnul (i kart.
n: 22). Detta var totalt
rämpourat i det att det
var delat i två halvor. Mel-
lan dessa låg ett tocurium
som såg ut att vara en kör-
väg. Men västra halvan var
nästan utan stenar endast
några dm. höj den följande fö-
jok däremot att vara re-
lativt oberörd och uppådd

manstörjd (160-170 cm.). Tro-
 ligen låg kumlet, stenan
 till en del bortforslats för
 att användas vid bygge.
 Dimensionerna voro 98 cm.
 i riktning S-N och 11,5 m. i
 riktning W-O.

Närsta 10-tal meter norr 23.
 och dessa båda kummel
 finnes en liten stenanhop-
 ning alldeles övervägen
 med mossa. den är yttre
 låg och obetydlig och jag
 kan icke med säkerhet
 säga om den är en natur-
 bildning eller ett kum-
 mel i egentlig mening.
 Stenarna hade dock den
 för kummelstenar van-
 liga formen och storleken.
 A-kartan 11, n: 23.

Maljamäki.

31.

Några kilometer norr om Luusjäa befinner sig Maljamäki by på en hög kulle. 800 à 900 meter WSW om denna kulle ligger 2 stenkunnar på ett lågt berg i samma skog som Luusjäa-kullen (se kart. VII). Detta berg stupar brant ned mot öst och man har härifrån en vidsträckt utsikt över hela Maljamäkidalen.

Det sydligare av de 2 kunnar (prof. A. K:s reseber. sid. 21-22) är relativt stort, men delvis förstört i det att här och där finns gropar. Längden i riktning SSW-NNO är 14 m. bredden till den vinkelräta mot längden, är 13 m. Höjden be- 24

räknade jag till nägot ö-
 ver 7 meter. A kartan VI n: 27.
 Det andra kullen låg 25.
 ungefär 10 m. norr om det
 ovanbeskrivna. Det är
 vackert och väl bibehållt
 om man undantar en grop
 i mitten. Dimensionerna
 är i riktning O-N och S-N
 12 25 och 11 5 m. Det är av
 mäns höjd (160 cm.).

Rekottila.

I det nordöstra hörnet
 av den ovan nämnda sko-
 gen finns ett högt berg
 med två parallella gående
 ryggar. Bergst är beläget
 nästan 1 km. norr om Kalla-
 maki och ca. 300 m. söder
 om Rekottila gård som lig-
 ger # vid stora landsvägen

2 km. väster om Revola häll-
 punkt. Detta berg begrän-
 sas i norr och öster av
 åkrar och stupar åt des-
 sa håll nästan lodrätt.
 Som nämnt finnes här två
 bergryggar vilka åtskiljas
 av en låg grund sänka
 (se kart. VII) På den nordli-
 gare är Pekatila Jonborg
 (se nedan) belägen, på
 den sydligare som är något
 högre finnes 3 kommunal-
 belägga i rät linje, i rikt-
 ning W-O

Det ärtligaste (kart. VIII, n: 26) 26.
 ligger alldeles på bergsbrän-
 ten. det är mycket lågt och
 obetydligt. Hela en
 stor del av stenarna ruvats
 ned för berget. Längden
 var 60m. Bredden 25m.
 Kullet undersöktes 1885 av

34.

prof. Appelgren-Kivala (rescher.
sid. 22+23). Tungenting amnat
än kol hittades.

Det mellersta kumlet låg 27.
10 m. väster om det ovanbeskriv-
na. Det var större än de
två övriga. Höjden var ca.
1 meter. Formen var nästan
cirkelrund längden 85-9 m.
bredden 75-8 m. A kart. VIII n: 27.

2 m. väster om detta kum. 28.
med låg det tredje. Det var
låg och obetydligt utseles
rampoverat och med oregel-
bunden form. Kumlet under-
söktes 1885 av prof. Appelgren-
Kivala. Endast några kerubi-
tar hittades. Kart. VIII n: 28.

Pekotilla gård ligger på 29.
en kulle vid landsvägen. På
denna kulle ca. 50 m nord-
väst om gården, ligger ett
kumml. Detta är avläggt

och mycket lågt spliterat
och kringströti. Längden är
17 m. bredden 6 m. Kartan
VIII, n° 29.

Varasvuori, Spurila.

Öster om Kalsvanyöki, en 70.
biflod till Penuar å, Finnes
nämmande Spurila (Loppi)
gård ett litet berg "Varas-
vuori". På detta ligger ett
stenbunkum (n° 30 a över-
siktskartan) bevärat med
grauar och massa. Det är
den största delen förstäl, men
en kantmur är dock ännu
bevarad. I väster där berget
sluttar hade denna kant-
mur en försvarlig höjd. den
var ca. 80 cm. hög. Kullens
stenar voro för det mesta
hopade i det av kantmu-

muren begränsade områ-
 detts norra och nordvästra
 del medan stämnet den
 södra och sydöstra delen näs-
 tan helt och hållet sak-
 nade stenar. Kuntet under-
 söktes sommaren 1885 av prof.
 Appelgren-Kivala (reseberätt.
 sid. 14-15-16). Därvid följde
 det en stor mängd brända
 ben och kol men inget
 ting annat. Det av samt-
 maren begränsade områ-
 detts storlek är: längden i
 riktning N-O inombot 14 m.
 bredden i riktning S-N 11 m.

Vähä-Heikoinen.

*ei minäis-
pamokkia*

Öster om Vähä-Heikoinen 31.
 by finnes en liten bergs- 32.
 platta av prof. Appelgren-Ki-
 valo (se reseberätt. sid. 18-19)

benämning "Stilatorn yllivuo", nu "Förefälle det dock som den benämningen varas. eller Varkaan-
 "kellariummäki" vore den vanliga. 2 stenaulioppningar är betagna på var sin sida om en bergsrygg på plattan. De äro oförklarade att denna istids bildningar rullstensåkrar eller "Pikunpeltoja" som de kallas i kyelöfstra Finland. De äro mycket stora: den östra ca. 50 x 35 m. den västra ca. 35 x 18 m. Stenarna äro till största delen ofantligt stora. N° 31 och 32 i översiktskartan.

Ruokliina, Kuhankuonumäki.

Närmare 1 km. söder om

Ei mainittu
 jäms

Puoblienna gård i socknens
 nordöstra del ligger ett
 högt berg "Rakkaukaouon-
 mäki." Det är på alla sidor
 omgivet av sumpmarker
 och tät skog. Björk och
 nämmer är vanligast
 Finns 3 kummel (se prof.
 A. K:s reseberätt. sid. 18). På
 bergets östra sluttning utbre-
 de sig ett väldigt rullstens-
 fält. Flere hundra meter
 långt. I nordänden av detta
 fält ströckte sig en utlöpa-
 re åt nordväst. Den var
 ca. 50 m. lång och ca. 20 m. bred.
 På denna utlöpare kunde
 iakttagas 3 kummel vil-
 ka låg på rullstensåker.
 Medan denna stenar var
 stora och flata, var där-
 mot kummelns stenar små
 och runda och skilde

sig ganska tydligt från grun-
 dets stenar. På grund av att
 rullstenarna utgjorde
 botten, nådde klubbarn
 en oansenlig tjock de voro
 alla ca. 150 cm. tjocka. Eme-
 dan de som nämnt vilade
 på stembotten blevo små-
 ringarna av deras stor-
 lekt endast approximativa.
 De voro alla av ungefär
 lika storlek nägot
 över och något under
 10 m. i diameter. Två
 de nordvästra samman-
 fallo delvis det sydöstra
 där mot åtskildes från
 de två övriga av ett ca.
 10 m. bredt fält bestående
 av stora flata stenar.
 Det är naturligtvis icke
 uteslutet att detta fält
 är ett verk av natu-

210.

ren, men denna begrän-
sade anhopning av mindre
stenar, vilka annars så
gott som helt och hållet
saknades på rikstensåkeru-
gos det dock troligt att här
är fråga om ett verk av
mansskoländer, vilka ut-
nyttjat de fördelar som
naturen bjudit dem på
denna ställe. A kart. IX, n° 33,
34 och 35.

3. Fornborgar.

Till våra fasta fornlän-
ningar hör såsom känt Forn-
borgarna, vilka härstam-
ma från Finlands yngre järn-
ålder. Enligt prof. Appel-

41.

gran-Kivels skulle i Pöytäkirjan
filmas 4 Foruborgar. Mig ve-
terligen Jemmes dock endast
3 dylika i socknen åtmin-
stone för närvarande. På
det mellersta av de tre berg
vilka ligga oränt. Iso-Hä-
kois, by där enligt prof.
A.-K. de fyra fjärde Foruborgen
skulle filmas kunde några
vallar med säkerhet kon-
stateras. Här och där
Jemmes visserligen stora moss-
belupna stenar vilka dock
närmast förefölles att vara
naturliga. En äldre person
kände det av prof. A.-K. an-
giva namnet "Linnamäki"
och visste berättas att sin-
on jorokus leikitty sota." "De
yuppe ortsborna tycktes där-

1) Prof. A.-K:s reseber., sid. 24.

mot ingen k nnekan  ga
 om en sådan benämning.
 Möjligt  r att vallarna
 sk at blivit bortsl pade
 och använda vid bygge un-
 der förloppet av den tid
 oval 4 decennier som f rflu-
 tit sedan prof. Appelgren-
 Davals besökt J rnborg.

Rekotula.

 . Rekotula J rnborg ligger
 såsom tidigare nämnt på
 ett litet berg ca. 300 m. söder
 om Rekotula by. Bergsryggen
 som har en sydost-nordväst-
 lig utstr kning st par nästan
 lodrät i nordost och  ster.
 I norr där den  r som vredast
 slutar den icke så brant.
 i väster och sydväst begrän-
 sas bergsryggen även av en

tvärbrant, vilken dock är
 endast 2' à 5 m. Höj med
 den nordöstra och östra bran-
 ten när en höjd av 30 m.
 och därutöver. Hela ryggen
 är av flere hundra meters
 längd den sydöstra och hög-
 stadelen som begränsas av
 Fornborgens vallar eller läm-
 ningar av dessa är 95 à 100
 m. Bredden är endast 20 à
 35 m. (se karte, VIII s. XI). End-
 ast i söder kan en tydlig
 vall iakttagas. Med två tjä-
 dre mellanrum när vallen
 en längd av 285 m. I nord-
 östas även två stenulöp-
 ningar rester av vallen.
 Nedrullade stenar kunde
 iakttagas endast i söder.
 Ingången har troligen vä-
 rit i den nordvästra ändan
 (se prof. A.-K:s reser. sid. 21-23).

Puokliina, Muurimäki.

Ca. 400 m. nordost om Puokliina gård är det s. k. "Muurimäki"-berget beläget (se karte. IX o. XII). Det är på alla håll utom i sydost omgivet av ~~ter~~ gäddar. Det är relativt lågt sluttande i söder öster och nordost; den västra och nordvästra sidan är däremot rätt brant. Området innanför vallarna har en storlek av ca. 75 x 90 m. Tydliga vallar kunna gakttagas i söder, norr och nordost; i öster förmarkas tydliga spår av vallar ehuru de icke äro lika säkulade som de ovannämnda i norr och öster. Den sammantagda längden av vallarna, varken räknas även läm-

ningarna i öster är ca. 150 m.
Seras bredd varierade
mellan 2 och 4 meter höjden
var även olika men steg
mestadels till 1 m.

Jugängen har tydligen legat
i borgbergets sydvästra hörn,
omdelt part väster om den
södra muren. Rysasvalla för-
borgens utseende är öorigt
liksomvisar jag till plankartan

n: XII. Ett försvarspunkt
är laget väl valt i det an-
berget på de här där nu
akkar ligga tydligen har
varit otygligt att svar över-
konliga serupenarber varför
det har varit tillgängligt an-
dast från en halv söder vil-
ket förklarar den anin
vara dagar starka befast-
ningen av denna del.

(Se föröorigt prof. A. K:s reseber. vid. 16-18)

Nakoliina.

46.

Nägra km. väster om Po-
maria 3-4 km. nordväst väst
från Viota höjer sig det dys-
tra och låga "Nakoliina".

Den här befintliga Forn-
borgen omfattar bergets
högsta nordöstra del vil-
ket sluttar brant åt västan
alla håll särskilt i öster
sydost och norr. I söder slüt-
tar berget relativt långsamt
men här och där förekomma
dock brantare ställen. Den
högsta punkten på berget
var en höjd av ungefär 60 m.
Områdets yta och vallarna
storlek är ca. 200 x 140 m.
Fornborgen är rätt väl be-
varad och i allmänhet samma
skick som de prof. Appelgren-
Hivals besökte den (se rese-

47.

berätt. sid. 8-10). den här vi-
fogade kartan n: X är upp-
gjord av honom. det resul-
tat till vilket jag kom vid
min kartläggning visade
sig överensstämma med prof.
Appelgrens uppgifter. I hela
östridan saknar vallar; på
grund av träbranten ha de
förörrigt varit ovidiga. I
det nordöstra hörnet finnes
en 12 m. lång vall bestående
av mycket stora stenar.
Därpå följer ett litet mellan-
rum ca. 8 m. sedan fortsätter
vallen i värdlig riktning ca. 6
m. för att åter avbrytas av
ett 8 m:s mellanrum. Därpå
följer en lång enhetlig mur
55 m.; de sista 20 m. är vallen
mycket låg och överöfren
med mossor. Efter ett 10 m:s
mellanrum följer en tydlig

och vacker vall dock en-
dast 12 m. lång. Särpå i-
aktages åter öfver ca. 7 m:s
avbrött varefter borgens
längsta sammanhängande
vall vidtar vilken dels är
tydlig och välbevarad del
förstörd och mycket låg.

Efter att ha fortsatt i sam-
ma riktning som förut d.
v. s. nästan rakt västerut
vänder vallen efter en längd
av 12 m. åt sydväst vilken
riktning den innebär på
en sträcka av ca. 38 m. Där-
efter vänder den rakt sö-
derut uppvalande i denna
vädersträck en längd av näs-
tan 30 m. Vallen är såle-
des i sin helhet på denna
ställe en längd av ca. 80 m.
Särpå följer en 20 m:s öpp-
ning, sedan en mur av 7-

8 m:s längd därpå ca 4 m:s
 mellanrum sedan en 15 m:s
 vall och slutligen ett ca. 11 m:s
 mellanrum. Härpå vidtar
 vallen änyo utbredande sig
 i rakt östlig riktning och
 fortsätter med två mindre mel-
 lanrum delvis vackra och tyd-
 lig delvis förstörd ca. 85 m.
 åt detta håll. Därpå slutar
 vallen helt och hållet endast
 i det sydöstra hörnet finnes
 en ca. 10 m. lång lämning.
 Östsidan är även nämnt obe-
 fäst. Vallarnas sammantagna
 längd stiger till ca. 225 m.

4. Övriga fasta fornlämnningar.

Några järnåldersboplatser ha upptäckts i Penuar socken. De s. k. "Karhumpyölin prottit" äro belägna vid Pattta nära Kalevaujoki (se oversikt-kartan). Dessa gräsbevuxna kullar 7 till antalet 4 större och 3 mindre ha befunnits vara boplatser' härströmmande från yngre järnåldern. Prof. Appelgren-Sjivalo (se reseberätt. sid. 12-14) som undersökt en av dem hittade en stockväning i den östligaste. I närheten af Stockarua påträffades kol och tegelstenar. Med tillhjälp af två på platsen fupna armbänd kunde fornlämnningen dateras. (Kart o. teckn. över platsen i Nationalmuseum's top. arkiv).
 Några hundra meter norr

51.

om Penimäki gård litaades
omedelbart öster om vägen
på det lilla Laukkamäki i
en alldeles obetydlig sand-
täkt brända kerbitar an-
vända till tätandet av en
byggnad uppför av kvistar
och ris. Bitarna lags för
det mesta på 10 à 20 cm: s djup.
Desertom litaades kol sot
och nära brända kerbitar.
En del av det som påträff-
ades här medtog till Na-
tionalmuseum. Stora stenar
vilka föreföll att vara brän-
da kunde även iakttagas
på platsen. Laukkamäki
vars högsta punkt ligger
(ca. 21 m. över havsytan) har
troligen för icke länge se-
dan varit en udde som
meddels ett när samman-
hängt med den berysked-

ja på vilken de tre Peuvikmäki-kummen äro belagna. Måhända voro det skäl att företaga grävningar på platsen, hvar basaltfyndings-spåren förstöras genom sand-flämsning. (se kart. III).

En något liknande boplats har tidigare iakttagits sydost om Pakkoisby i Socklens sydligaste del, öster om Peumarviken (se översiktskartan). I en sand-täckta äkt påträffades kol och smuttrig jord men inga föremål varför platsen likaväl kunde ha varit en stenåldersboplats. Därpå kunde tyda fynden av två stenslithoppar, vilka ligger nedanför på gammal sjöbotten. Platsen har undersökts av prof. A.-H. (se gräv-

ningsberätt. i Nationalmuseets
topp. arkiv)

Ette mindre antal
järnåldersgravar ha ä-
nne upptäckts i Pemas.

Tre dylika finnas på
Schaiss mark ette stycke ös-
ber om Flathimäki och
Muamäki (se kart. VI). I de
gravar som här kunde iakt-
tagas påträffades vid prof.
Appelgren-Kivalas under-
sökning (se reseberätt. sid. 3-4)
endast kol.

Iuvid Blakaleva by
finnas ca. 20 bekvända gra-
var vilka innehålla kol
och stenar. (se översiktskart.)
(Prof. A.-H:s reseberätt. sid.
19-20)

På det lilla skogbevux-
na Peltomäki beläget ca.
200 m. söder om Kuusivuori

gård fanns ett kort mur-
 fragment troligen från
 historisk tid. Men fanns
 här en stensättning som
 påminde om en förmar-
 ring. 15 stenar voro plac-
 erade i ring och i mitten
 fanns en sten. Det sålun-
 da begravningsområdet
 areal var 65 x 115 m. Den-
 na stensättning kunde ä-
 ven eventuellt vara en
 järnåldersgrav.

De övriga förmlämnin-
 garna äro från historisk
 tid och omnämnas här
 endast i korthet, särskilt
 som de tidigare nämnda
 ha behandlats av prof.
 Appelgren - Kivelo.

Skärheten av herran-
kartans invid Pennar a
ha upptäckt flere hús-

grunder från historiskt tid.
(Prof. A.-K:s reseber. sid. 4-6).

En historitening upptäcktes av undersökarna på asen invid Heloberg. Den härstammar från 1700-talet som av ett mytffynd främre.

De offerkällor omnämnas i socknen: den ena på ^{Hältia} ~~Kemäki~~ Kemäki (kart VI) den andra invid Nakoliina. (Prof. A.-K:s reseberätt., sid. 3 & 10).

Ullrikaoppia K. A. Europaeubren
Liedonantou v. 11a 1928

5. Lösfyndnen

Norr om Kauhais gård har hittats ett stenredskap i en sandtäckta vilken numera inte användes. Positivt rännspår kunde inte iakttagas i gropens kantar (se översiktskartan). Nära 10-tal meter öster om Kauhais gårds karaktärsbyggnad hade hittats ett stenredskap i trädgården (se kart. II). Grävningar utförda i denna platsen är bebyggda till trädgård. Sydost om Kauhais hade hittats några mejslar på Koivisto mark i närheten av byggnaden (se kart. II). I Siililä ca. 100 m. öster om Wäljärvi hade hittats en mejsel Kaehämmertöinen - "cino" vilken dock hade förkommit (se kart. II). 1 km. norr om Siililä ca. 200 m. väster om

57.

Planar å lade på Sakkola gårds
mark hittats ett stevredskap
(se översiktskart.) Nära Piilola
~~by~~ gård i Vuolke by lade hittats
stevredskap ovanför strändraa-
ten (se översiktskart.) På Pro
gårds åker lade hittats 2 mejs-
lar vilkas exakta läge dock
icke kunde bestämmas. Vid
Kalevanajoki utmyrning
Planar å lade hittats 2 stev-
redskap (se översiktskartan)
de vid Itkola Alhola och Oieni-
la Jumma redskapen äro å
översiktskartan betecknade
dels som basaltfynd dels som
lössfynd. Vid Kajanoja by har
hittats två stevredskap samt
en ~~en~~ öfver om landvägen
i marketen av Idraatarpysö och det
andra i åker nedanför Yli-
talo (se översiktskartan). I åker
nedanför Spurila (Loppi) ca.

100 m. från Kalevanjoki hade
 hittats ett stenslag. I en
 sandgröp ca. 200 m. norr om vä-
 gen till Spevika ungefär en
 halv km från denna gård åt
 väster har i en sandtäkt
 hittats en hammare. Några
 basaltningsspar kunde jag inte
 påträffa på stället (se översikts-
 kartan). Bedales i nord Sjo-Hei-
kois några tiotal m. sydost
 om Musekupa har hittats ett
 stenslag (se översiktskart.).
 Vid Ttuh och Heikkilä går-
 dars karaktärsbyggnader ha-
 de hittats ett stenslag på
 vardera stället (se översiktskart.).
 Vid Huso bes Jolkokola på det
 s. k. Pittarstenmäki hade hittats
 3 stenslag (se kart. VIII). Något
 som skulle tyda på förekomsten
 av en boplats kunde inte för-
 märkas. Vid vägen till Huso

ca. 800 m. från folkskolan, några
 100 m. från byn har i en sandrop
 hittats ett störedskap. Popslats-
 rester kunde inte iakttagas (se
 översiktskartan). Se vid Rakkois
 (se kart.) och Karlumpjöli samma
 föremålen. Helsberg- och Stens fynd-
tyge kunde inte bestämmas kve-
 dan gården sedan fyndet gjorts
 uti kustens 2 gr. bytt ägare.
 Vid Herrankartan har hittats en
 oval elsten (se översiktik.)
 varken i nymt fyndets från Sievola
 eller i rindlandsfyndets från S:t
 Jakob ~~to~~ lägen kunde bestämm-
 mas närmare. Av de ca. 170
 föremål som äro hittade i sock-
 nen ha salunda endast en ringa
 procent kunnat placeras på kartan.

Helsingfors, i juni 1928,
 Allan Lindroos.

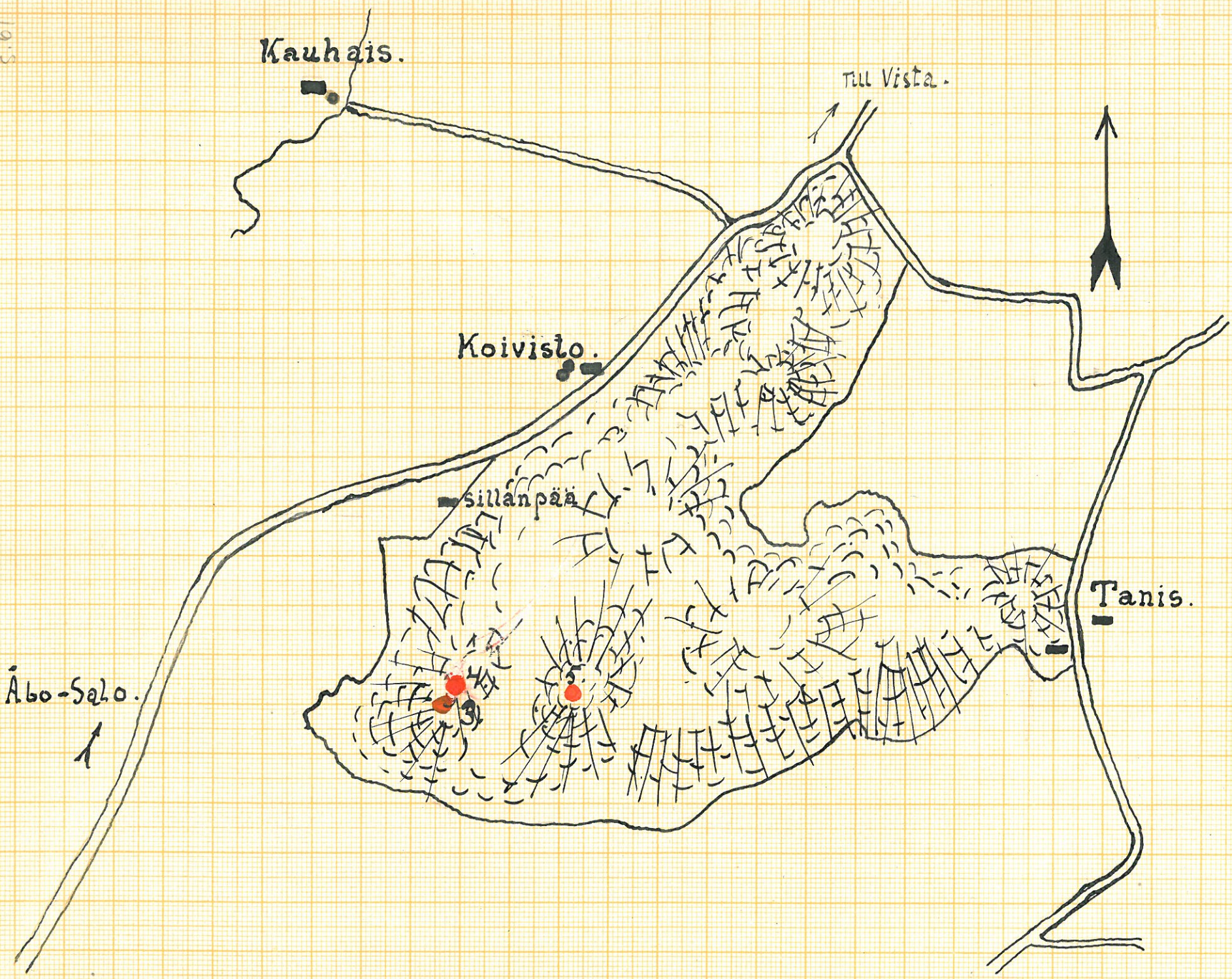
s. 60

Skala: 1:10000.

s. 61

II.

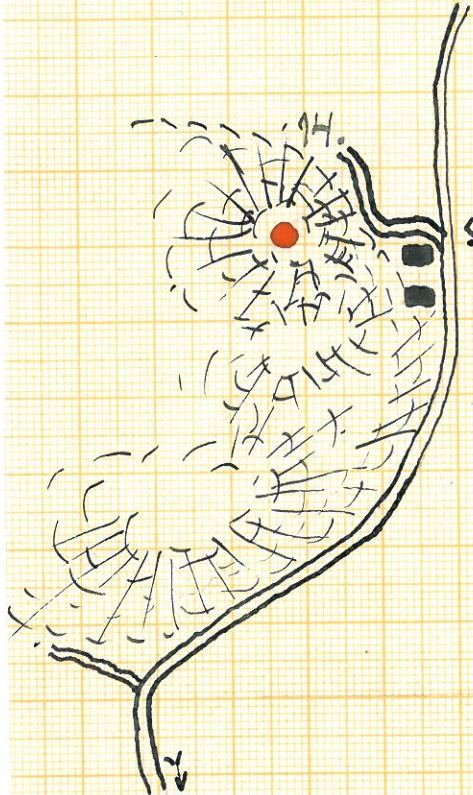
Skala: 1:10000.

Lovi

Skala: 1:10000.

563

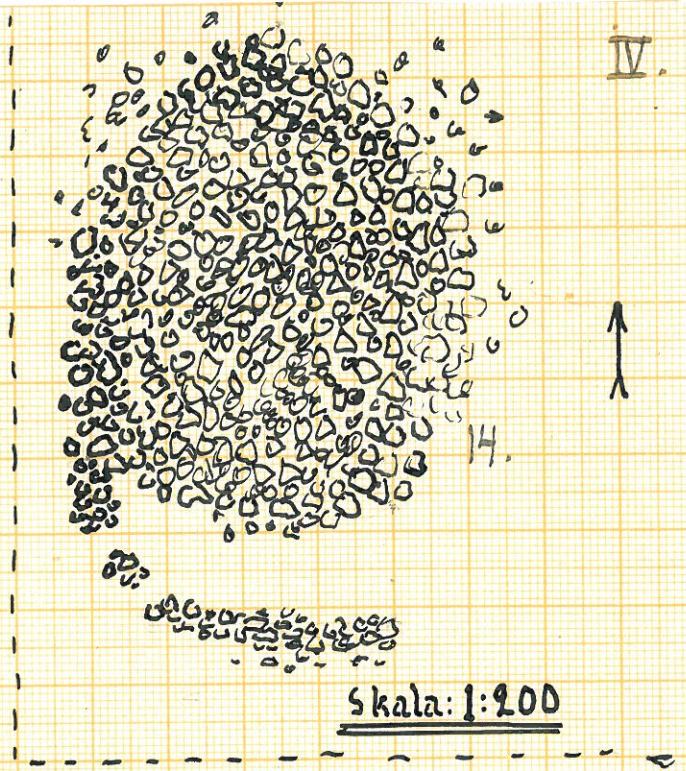
Siirilä.

Pemar å.

Till Nylands landsväg.

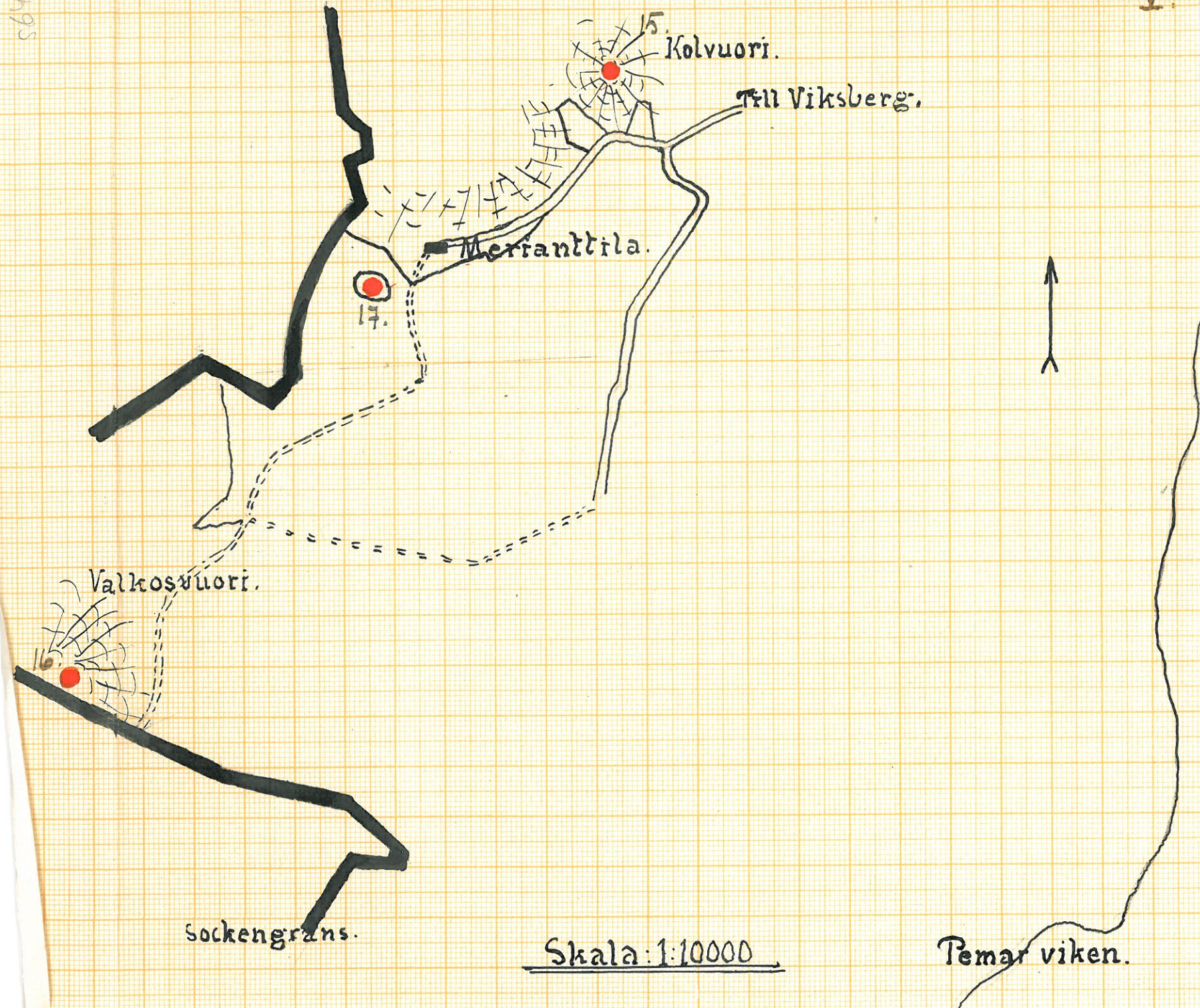
Skala: 1:10000.

Skala: 1:200

IV.

564

15. Kolvuori.

Till Viksberg.

Merranttila.

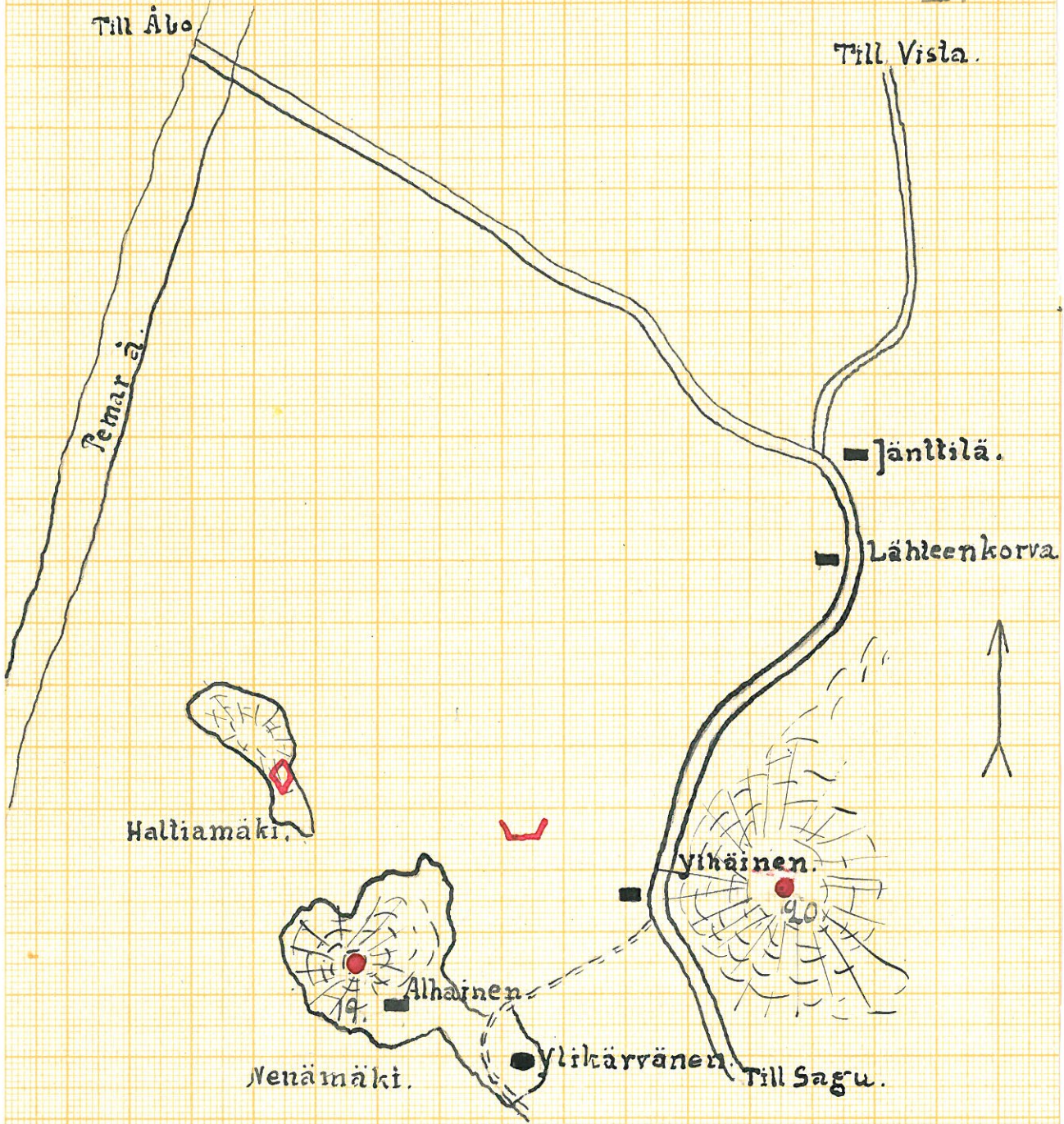
17.

Valkosvuori.

Sockengräns.

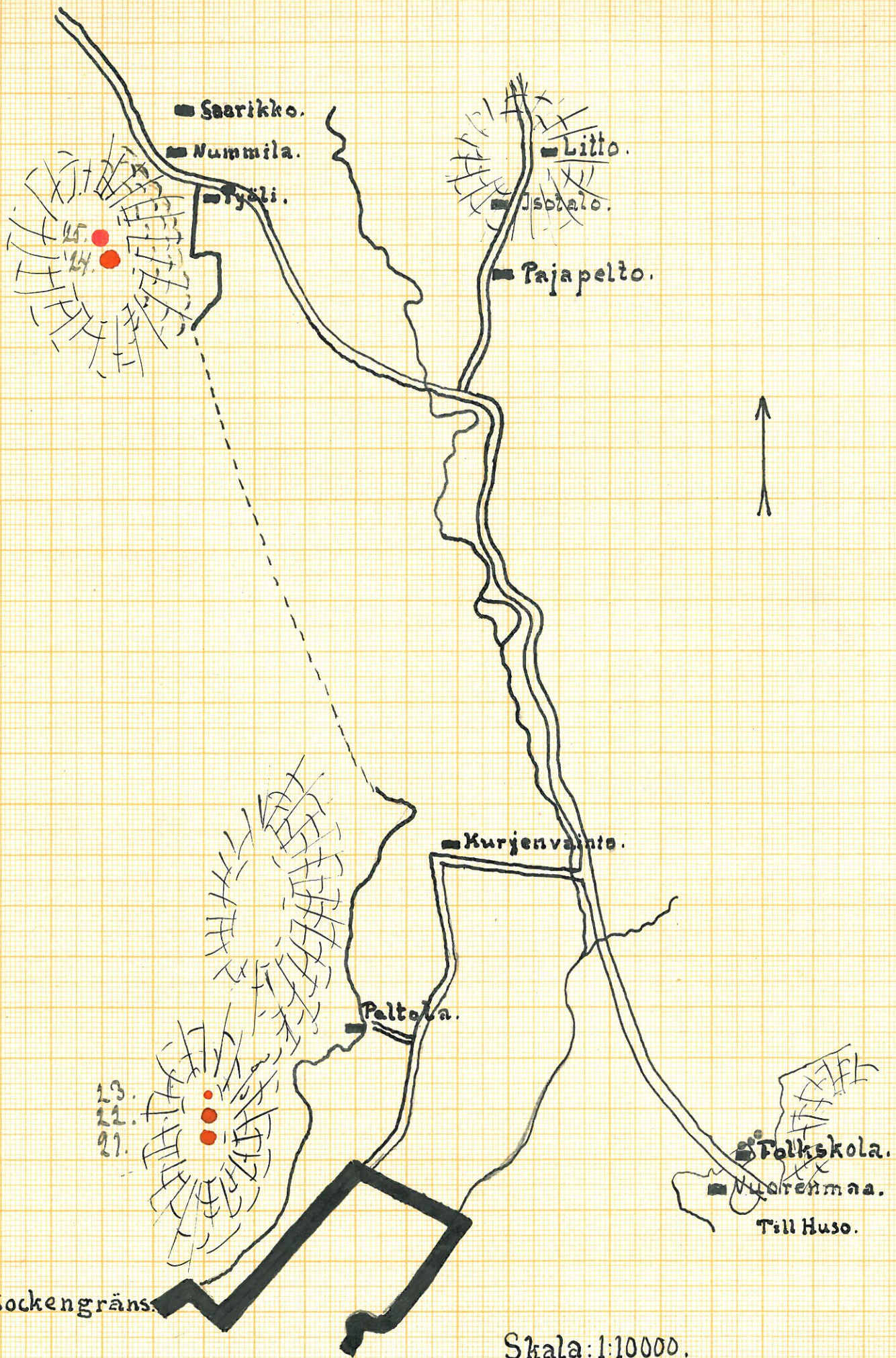
Skala: 1:10000

Pemar viken.

Skala: 1:10000.

Till Visla.

Sockengräns.

Skala: 1:10000.

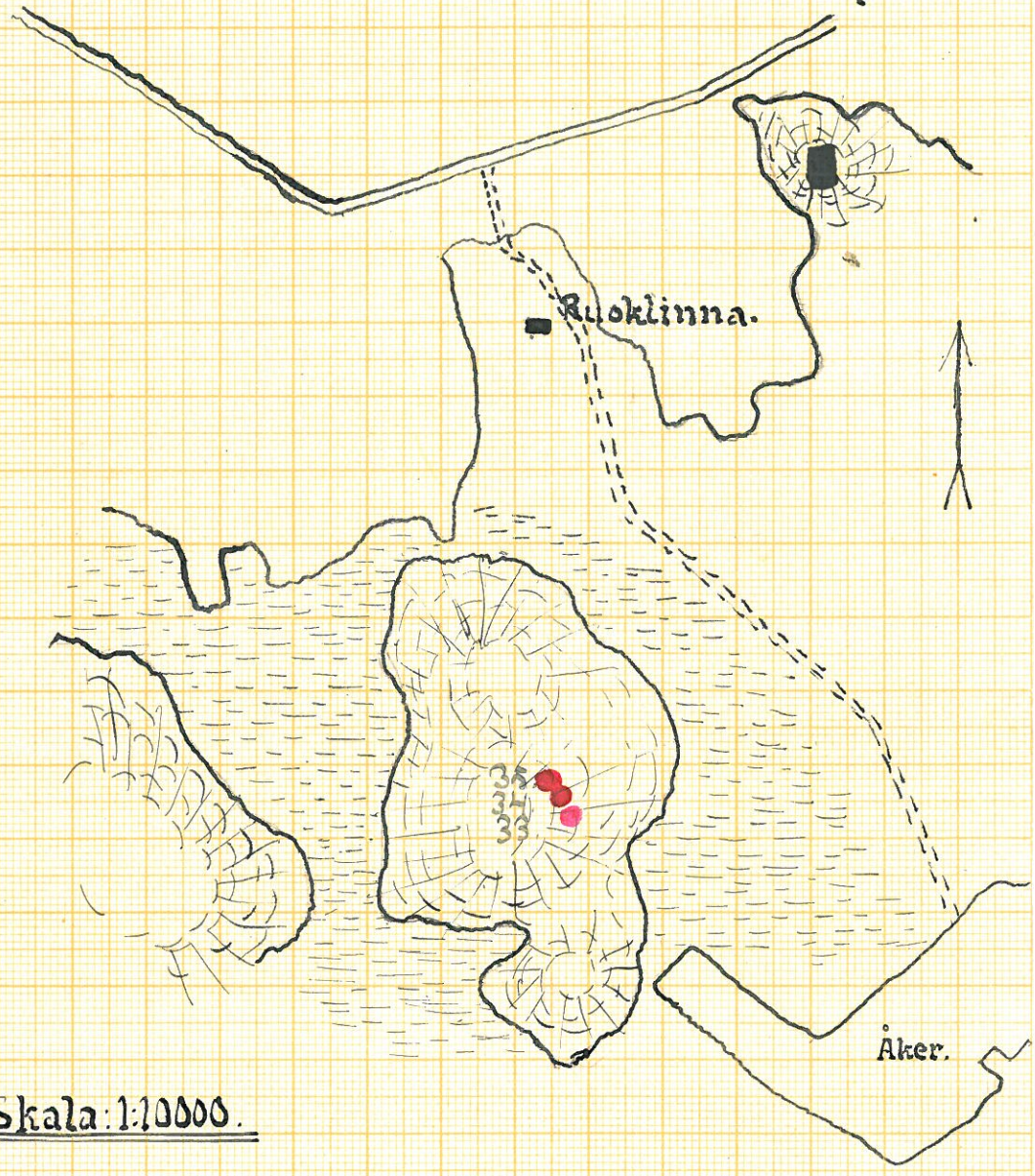
Rekottila.

Bäck.

Skala: 1:10000.

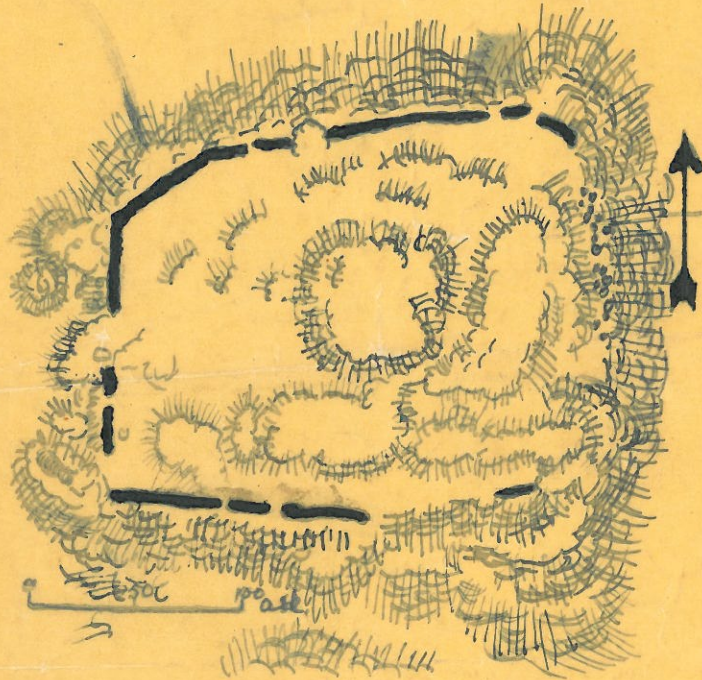
Till Vista.

Till Torvströfabriken.

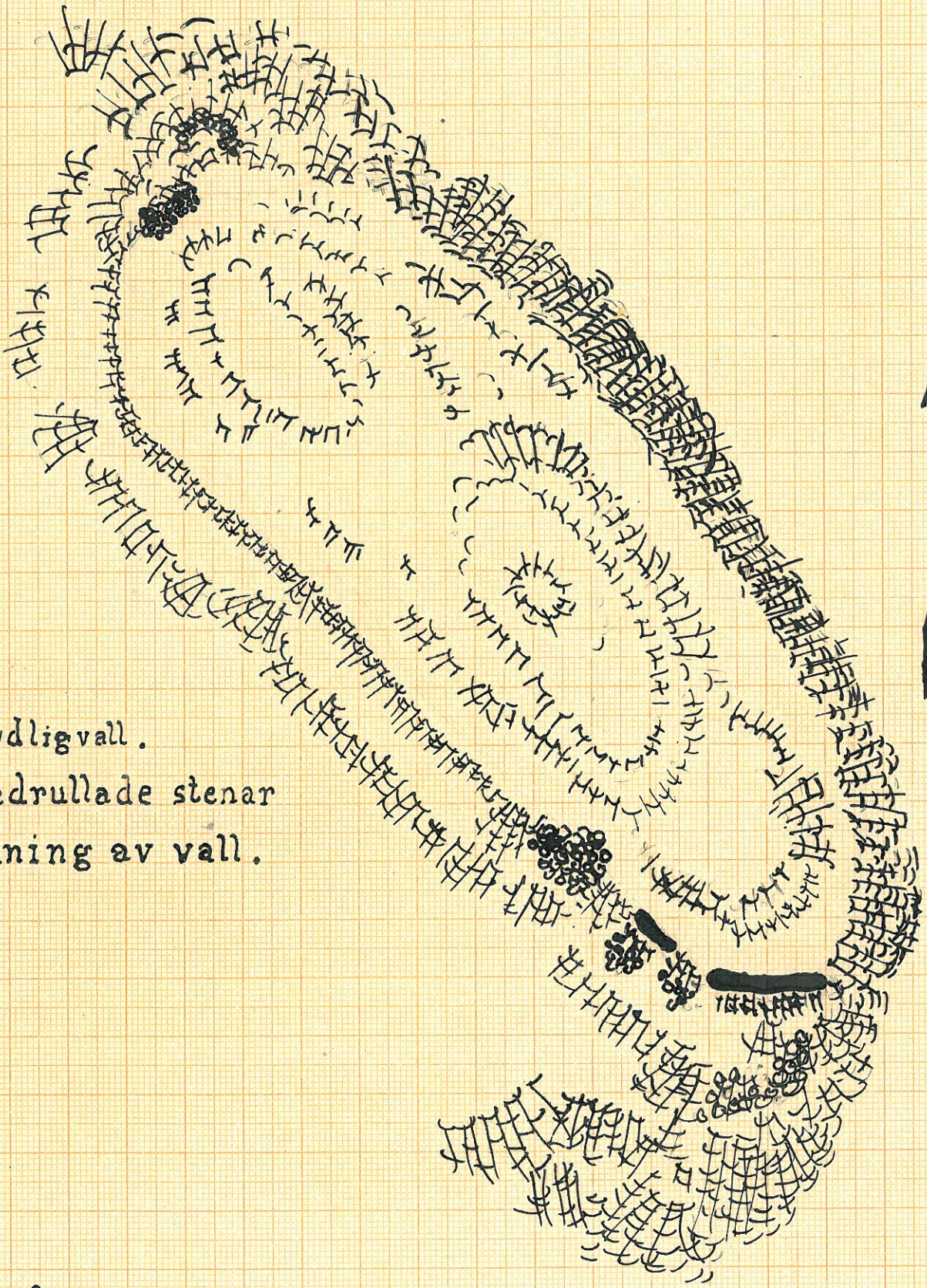
Skala: 1:10000.

Nakolinna.

Skala: 1:2500.

Rekottila fornborg

■ = tydligvall.
 ○○○○ = nedrullade stenar
 l. lämning av vall.

Skala: 1:500.

Muurimäki.

— = tydlig vall.
--- = lämning av
vall.

Skala: 1:500.